

Grala, Hieronim

„Archiw Russkoj Istorii”, nr 1, 1992 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 83/4, 785-786

1992

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

„Kodai”. Journal of Ancient History vol. II, 1991, s. 70.

Ukazał się drugi tom sygnalizowanego przez nas (por. PH t. LXXXI, z. 3—4, s. 715—716) japońskiego rocznika poświęconego historii starożytnej. Ten tom zgodnie z zapowiedzią wydawców zawiera wyłącznie artykuły badaczy japońskich. Jedynym wyjątkiem jest zwięzła nota W. V. Harrisa, odpowiedź na dość schematyczne uwagi D. Günthera w poprzednim tomie dotyczące pojęcia klasy społecznej w starożytności. Harris zwraca uwagę na niekonsekwencje w wywodach Günthera, a także na brak uwzględnienia wyników dyskusji lat ostatnich.

Wydawnictwo daje więc specjalistom z innych krajów możliwość śledzenia prac japońskich na temat antyku. Bardzo pożyteczny z tego punktu widzenia jest umieszczony na końcu tomu wykaz ogłoszonych w 1989 r. prac japońskich z tej dziedziny z zaznaczeniem gwiazdką publikacji w językach kongresowych.

Sygnalizowany tu tom zawiera pięć rozpraw: Masoto Furujama, „Minor Social Groups in Sparta: Mothakes, Trophimoi and Nothoi of Spartiatatai”, s. 1—20; Ryucchi Hirata, „Die Entstehung der römischen Republik und ihre erste Magistratur”, s. 21—44; Susumu Sato, „Some Remarks on the Tax System of the Achaemenid Empire”, s. 45—48; Keiji Baba, „The Shistes Hodos. The Legend on Oedipus and the Traffic in Central Greece”, s. 49—60; Ryoji Motomura, „An Approach towards a Comparative Study of the Roman Empire and the Ch'in and Han Empires”, s. 61—70. Uderza szeroki zakres zainteresowań naszych japońskich kolegów, na ogół wyczerpująca znajomość literatury przedmiotu i topografii Grecji z autopsji. Spojrzenie na dzieje najdawniejsze kultury europejskiej ze strony badaczy wychowanych w odmiennej tradycji przynosi często interesujące wyniki, pozwala też lepiej zrozumieć istotę japońskiej kultury.

I.B.M.

„Archiw Russkoj Istorii”. Wypusk I, Centralnyj Gosudarstwiennyj Archiw Drevnich Aktow, Moskwa 1992, s. 168.

Pojawienie się nowego tytułu, reprezentującego rosyjską naukę historyczną, a zaplanowanego jako kwartalnik, powitać należy z głębokim uznaniem. Sygnalizowana pozycja, wydawana nakładem Centralnego Państwowego Archiwum Akt Dawnych w Moskwie, przynajmniej z dwóch powodów stanowi w warunkach rosyjskich wydarzenie szczególne. Po pierwsze — w skład kolegium i rady redakcyjnej obok uznanych autorytetów (m.in. W. L. Janin, B. L. Fonkicz, W. D. Nazarov) weszła znaczna grupa wyróżniających się przedstawicieli młodszego pokolenia (m.in. A. I. Pliguzow, I. A. Tichoniuk — redaktor, J. M. Eskin) oraz znakomici współpracownicy zagraniczni: J. Nikolopoulos, E. Keenan i O. Pritsak. Udział obu amerykańskich slawistów, będących do niedawna adresatami ostrej krytyki uczonych radzieckich, traktować zapewne należy w kategoriach *signum temporis*.

Po drugie — pismo korzysta z wydatnej pomocy finansowej prywatnego sponsora.

Wedle zamierzeń wydawców — *expressis verbis* akcentuje to przedmowa (s. 5—6) — „Archiw” ma nawiązać do najlepszych tradycji rosyjskiej periodyki przedrewolucyjnej: „Archiwa istoriko-juridiczeskich swiedienij” oraz „Russkogo archiwa”. Widoczna zbieżność tytułów urasta więc do rangi naukowego manifestu.

Pod względem tematycznym czasopismo jest ukierunkowane przede wszystkim na historię Rosji w dobie feudalizmu; poczesne miejsce wśród zamierzeń wydawców zajmuje publikacja źródeł. Godzi się również odnotować, iż na bazie omawianego periodyku realizowana jest wartościowa seria wydawnictw źródłowych, która zaowocowała już dwoma interesującymi pozycjami: „Grieczesko-russkije swjazi sieriediny XVI — naczała XVIII ww. Grieczeskije dokumenty moskowskich chraniłiszcz”, sost. B. L. Fonkicz, M. 1991 (również w wersji anglojęzycznej) oraz: „Sawwin Storożewskij monastyr’ w dokumentach XVI wieku (Iz sobranij CGADA)”, M. 1992.

Recenzowany zeszyt zawiera dwie interesujące rozprawy. Rozważania A. A. i Je. W. Bielakowów skoncentrowane są na problemach dyskusji eschatologicznej, toczonej u schyłku XV w. między hierarchią kościelną a przedstawicielami herezji judaizantycznej (s. 7—31), zaś obszerna rozprawa A. Pliguzowa stanowi podsumowanie jego dotychczasowych studiów nad spuścizną dokumentacyjną procesu Maksyma Greka (s. 32—85).

Dział źródłowy reprezentują publikacje A. Ju. Karpowa, „Słowo na obnowlenie Diesiatinnoj cierkwi” (s. 86—111) i S. N. Kistierewa, „Dokumenty czastnogo archiwa służących ludiej pierwoj połowiny XVII wieku” (s. 112—121; nowe źródła do dziejów rodu Tuczkwów).

Z bogatej rubryki miscellaneów na szczególną uwagę zasługują dwie pozycje: bogato udokumentowany tekst B. N. Fłorii, poświęcony początkom malarstwa portretowego w Rosji (s. 133—141), oraz uwagi polemiczne W. D. Nazarowa, egzemplifikujące żywotność genealogicznych mitów we współczesnej historiografii (s. 149—156).

Periodyk zawiera również dział recenzji i informacji naukowej.

Reasumując, uważamy, iż walory zaprezentowane przez I zeszyt „Archiwa” pozwalają dobrze rokować temu przedsięwzięciu wydawniczemu. Pozostaje mieć nadzieję, iż jesteśmy świadkami narodzin wartościowego czasopisma rusycystycznego.

H.G.

„Akta Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu”, t. I. Nakładem Biblioteki Polskiej, Paryż 1991, s. 306.

Po 112 latach od zaniechania edycji „Rocznika Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu” środowisko związane z Biblioteką Polską na Wyspie Św. Ludwika podjęło ponownie, pod nieco zmienioną nazwą, tę inicjatywę. Jak każdy powrót do dobrych tradycji, zdarzenie to trzeba powitać z radością tym większą, że tom prezentuje się interesująco, w niczym nie odbiegając od poziomu nakreślonego przez poprzedników, a pod względem poprawności edytorskiej przewyższając dziewiętnastowieczne standardy. Niezmienna jest też preferencja dla Wielkiej Emigracji i mickiewiczianów, co w publikacji tych właśnie instytucji wydaje się wszakże zupełnie zrozumiałe.

Tom otwiera artykuł Krzysztofa Kopczyńskiego omawiający drogi, którymi na teren zaboru rosyjskiego przedostawały się pierwsze wydania dzieł Adama Mickiewicza. Artykuł, sytuujący się na pograniczu różnych dyscyplin naukowych (historii, polonistyki, bibliotekoznawstwa), oparty został m.in. na nie wykorzystywanych dotąd źródłach rękopiśmiennych i przynosi wiele nowych ustaleń. Z kolei